

Doorgaande leerlijn Basis-Fries groep 1 tot en met 8 [versie 26 maart 2021]

In dit document is een schatting gegeven van wat de leerlingen minimaal zouden moeten kunnen nadat zij van groep 1 tot en met groep 8 regelmatig lessen Fries hebben gehad. Hier is **alleen het basisniveau** gegeven. Natuurlijk is het mogelijk dat een leerling meer kennis kan opdoen dan hier beschreven staat. Dit is mede afhankelijk van het aantal **uren Fries** dat gegeven is, **de taalachtergrond van de leerling** (Fries of anders), **de capaciteiten van de leerling**, **de kwaliteit van de lessen** en **de Friestaligheid van de leefomgeving van de leerling**.

De inhoud van deze leerlijn is gebaseerd op de opzet van de Friisatoetsen. Hiervoor is ook gekeken naar de opzet van Anglia, maar bij de ontwikkeling ervan voor Fries is rekening gehouden met de specifieke kenmerken van de meertalige situatie in Fryslân, zoals bijvoorbeeld dat Friese woorden in de spreektaal door interferenties zijn verdrongen. Het Friese woord is een schrijftaalwoord geworden en bezit daarom in vergelijking met het equivalent in het Engels een hogere moeilijkheidsgraad (bijvoorbeeld 'liuw' (B2) en 'lion' (A1)).

Voor de inhoud van groep 1 en 2 is de inhoud van het niveau 'First step' genomen (referinsjeramt Frysk < A1.1). Voor groep 3 en 4 het niveau 'Junior level' (rrF A1.1). Voor groep 5 en 6 is 'Preliminary level' het uitgangspunt (rrF A2.1) en voor groep 7 en 8 het 'Elementary/Pre-intermediate Level' (rrF A2.2/B1.1). Voor van huis uit niet-Friestalige leerlingen in een niet-Friestalige leefomgeving kan vanaf groep 5 een rrF-niveau lager worden aangehouden.

Men kan zelf woorden en grammatica toevoegen.

Daarnaast zijn de volgende drie uitgangspunten van belang:

- De leerling heeft aan het einde van groep 8 minimaal een uitstroomprofiel dat bij het betreffende schoolniveau past. Dit betekent dat een leerling die doorstroomt naar het **VMBO** het niveau **A1** van het rrF haalt (vergelijk met Preliminary Level van van Anglia). Leerlingen die doortromen naar **HAVO en VWO** zullen **minimaal A2-niveau** (vergelijkbaar met Elementary Level van Anglia) van het referinsjeramt Frysk moeten behalen. **Voor de deeltaalvaardigheden Spreken, (productie en interactie), Begrijpen (luisteren en lezen) & Schrijven betekent dat eigenlijk het niveau B1.1 ???beheerst zou moeten worden.**
- De leerling heeft weet van zijn extra talenkennis (b.v. Anglia levels en rrF-nivo's)
- De leerling houdt zijn talenkennis bij (bijvoorbeeld in een taalportfolio).

Overzicht van de kerndoelen, leerlijnen en (mogelijke) schooldoelen

KERNDOELEN

kerndoel 17

De leerlingen ontwikkelen een positieve attitude ten opzichte van het gebruik van Fries door henzelf en anderen.

kerndoel 18

De leerlingen leren informatie te verwerven uit gesproken Fries. Het gaat om teksten die informatie geven, plezier verschaffen, meningen of aanwijzingen bevatten over voor hen bekende onderwerpen.

kerndoel 19

De leerlingen leren zich naar inhoud en vorm in het Fries uit te drukken in situaties uit hun dagelijks leven waarin zij informatie vragen of geven over een onderwerp waarmee zij vertrouwd zijn.

kerndoel 20

De leerlingen leren informatie te verwerven uit teksten in het Fries in frequent voorkomende teksttypen (zoals artikelen in jeugdrubrieken, liedjes, verhalen).

kerndoel 21

De leerlingen leren eenvoudige teksten in het Fries te schrijven over alledaagse onderwerpen met het doel met anderen over die onderwerpen te communiceren.

1/2 LEERLIJNEN:	3/4 LEERLIJNEN	5/6 LEERLIJNEN	7/8 LEERLIJNEN
<p>Kerndoel 17:</p> <ul style="list-style-type: none"> • het is vanzelfsprekend en positief dat er Fries gesproken wordt in dagelijkse situaties • het is vanzelfsprekend en positief dat er in het Fries geschreven en gelezen wordt in dagelijkse situaties • het is vanzelfsprekend dat je zelf naar Fries luistert in dagelijkse situaties • het is vanzelfsprekend dat je zelf Fries spreekt in dagelijkse situaties • het is vanzelfsprekend dat je zelf Fries 'leest' in dagelijkse situaties <p>Kerndoel 18: <u>Gebruik - taalaanbod:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • taalaanbod is afkomstig van de leraren, van klasgenoten, van mensen buiten de school en van audiovisuele informatiebronnen zoals cd, cd-rom, (school)radio en -tv en internet 	<p>Kerndoel 17: Als groep 1/2 +</p> <ul style="list-style-type: none"> • het is vanzelfsprekend en positief dat er Fries gesproken wordt in formelere situaties • het is vanzelfsprekend en positief dat er in het Fries geschreven en gelezen wordt in formelere situaties • het is vanzelfsprekend dat je zelf naar Fries luistert in dagelijkse situaties • het is vanzelfsprekend dat je zelf Fries leest, spreekt, schrijft in dagelijkse situaties • het is vanzelfsprekend dat je zelf naar Fries luistert in formelere situaties • het is vanzelfsprekend dat je zelf Fries leest, spreekt, schrijft in formelere situaties <p>Kerndoel 18: <u>Gebruik - taalaanbod:</u> Als groep 1/2</p> <p><u>Gebruik - monologen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • korte monologen, (interactief) voorgelezen teksten • dialogen • gesprekken in kleine groep zonder leraar 	<p>Kerndoel 17: Als groep 3/4 +</p> <ul style="list-style-type: none"> • het persoonlijk en maatschappelijk belang van het kunnen verstaan van het Fries wordt erkend • het persoonlijk en maatschappelijk belang van het kunnen spreken van het Fries wordt erkend • het persoonlijk en maatschappelijk belang van het kunnen lezen van het Fries wordt erkend • het persoonlijk en maatschappelijk belang van het kunnen schrijven van het Fries wordt erkend. <p>Kerndoel 18: <u>Gebruik - taalaanbod:</u> Als groep 3/4</p> <p><u>Gebruik - monologen:</u> Als groep 3/4 +</p> <ul style="list-style-type: none"> • langere monologen, (interactief) voorgelezen teksten 	<p>Kerndoel 17: Als groep 4/5</p> <p>Kerndoel 18: <u>Gebruik - taalaanbod:</u> Als groep 1/2</p> <p><u>Gebruik - monologen:</u> Als groep 5/6</p> <ul style="list-style-type: none"> • complexere monologen waarbij lengte er niet toe doet (geldt voor gevorderden), (interactief) voorgelezen teksten

<p><u>Gebruik - monologen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> eenvoudige, korte monologen, (interactief) voorgelezen teksten dialogen gesprekken in kleine groep en grote groep (met leraar) <p><u>Gebruik – teksten:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> verhalende en informatieve teksten korte instructieve teksten komen ook voor, in de vorm van (gedrags)aanwijzingen bijvoorbeeld informatieve teksten komen af en toe voor <p><u>Gebruik – luisteren:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> luisterdoelen hebben vooral betrekking op zich ontspannen/amuseren en erachter komen hoe iets te doen of te maken (geïnstrueerd worden) zo nu en dan gaat het om het verwerven van informatie <p><u>Gebruik – taaluitingen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> de taaluitingen in de luisterteksten doen een beroep op het begrijpen van zowel eenvoudige als complexe cognitieve taalfuncties; ze zijn contextafhankelijk: hier en nu <p><u>Vorm:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> alle teksten hebben/krijgen veel visuele en auditieve ondersteuning (d.m.v. platen, voorwerpen, gebaren, mimiek, stemgebruik, intonatie) de langere teksten hebben een eenvoudige structuur; ze zijn voornamelijk chronologisch opgebouwd en bevatten herhalingen zinnen zijn kort en eenvoudig <p><u>Inhoud:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> de onderwerpen van de teksten zijn dichtbij, ze gaan over het hier en nu, zijn contextgebonden en concreet, vooral rond concrete voorwerpen of handelingen; de afstand tussen onderwerp en luisteraar is klein 	<ul style="list-style-type: none"> (leer)gesprekken in kleine en grote groep met leraar <p><u>Gebruik – teksten:</u> Als 1/2 +</p> <ul style="list-style-type: none"> de instructieve teksten zijn vooral (gedrags)aanwijzingen en instructies (bij het leren lezen en rekenen bv.) <p><u>Gebruik – luisteren:</u> Als groep 1/2</p> <p><u>Gebruik – taaluitingen:</u> Als groep 1/2 +</p> <ul style="list-style-type: none"> ze zijn redelijk contextafhankelijk: hier en nu, nabije omgeving en nabije toekomst/verleden <p><u>Vorm:</u> Als groep 1/2 +</p> <ul style="list-style-type: none"> geldt voor de meeste teksten de langere teksten hebben zowel eenvoudige als complexe structuren, bijvoorbeeld chronologische en vraag-antwoordstructuren zinnen zijn niet te lang, eenvoudig, meestal enkelvoudig <p><u>Inhoud:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> de onderwerpen van de teksten zijn dichtbij, ze gaan over het hier en nu of over nabije omgeving, nabije toekomst/verleden; de verschijnselen en concepten worden al wat complexer en abstracter; de afstand tussen onderwerp en luisteraar is klein 	<p><u>Gebruik – teksten:</u> Als 3/4 +</p> <ul style="list-style-type: none"> vooral informatieve, verhalende en instructieve teksten ook betogende teksten <p><u>Gebruik – luisteren:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> zich op de hoogte stellen van mening(en) / zich een mening vormen en op overtuigd of overgehaald worden <p><u>Gebruik – taaluitingen:</u> Als groep 3/4 +</p> <ul style="list-style-type: none"> ze zijn niet altijd contextafhankelijk: ze kunnen ook betrekking hebben op omgeving, verleden en toekomst die minder nabij is <p><u>Vorm:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> bij abstracte onderwerpen visuele ondersteuning voor gevorderden is auditieve en visuele ondersteuning vanuit de context niet meer altijd nodig, voor beginners wel de teksten hebben zowel eenvoudige als complexe structuren, bijvoorbeeld chronologische en vraag-antwoordstructuren, vergelijkings-, tegenstellings- en voorbeeldstructuren en oorzaak-gevolg- en middel-doelrelaties zinnen zijn langer; samengestelde zinnen komen ook voor <p><u>Inhoud:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> de onderwerpen worden minder contextgebonden; ze hebben ook betrekking op verleden en toekomst en op omgeving die minder nabij is; er komen steeds meer complexe en abstracte onderwerpen voor (bv. bij de zaakvakken of tijdens reflectiemomenten); de afstand tussen onderwerp en luisteraar wordt groter 	<ul style="list-style-type: none"> voor beginnende taalleerders van het Fries zijn de teksten minder lang en complex <p><u>Gebruik – teksten:</u> Als 5/6 +</p> <ul style="list-style-type: none"> luisteren naar verhalende en instructieve teksten komt ook voor <p><u>Gebruik – luisteren:</u> Als groep 5/6</p> <p><u>Gebruik – taaluitingen:</u> Als 5/6 +</p> <ul style="list-style-type: none"> ze zijn niet contextafhankelijk: ze kunnen ook betrekking hebben op omgeving, verleden en toekomst die ver is <p><u>Vorm:</u> als groep 5/6 +</p> <ul style="list-style-type: none"> ook redengevende, voorwaardelijke en concessieve tekststructuren en probleem-oplossingsrelaties voor gevorderde taalleerders van het Fries doet de zinslengte er niet toe; samengestelde zinnen komen vaak voor; voor beginners zijn de zinnen niet te lang <p><u>Inhoud:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> de onderwerpen zijn lang niet altijd contextgebonden; het gaat vaak om abstracte onderwerpen; de afstand tussen luisteraar en onderwerp breidt zich verder uit
---	--	---	---

<p>Aanpak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • onder aansturing van de leraar luisterstrategieën inzetten • voorspellen is vooral op macro- en mesoniveau. Voorspellingen op microniveau zijn ook mogelijk in geval van bijvoorbeeld zinnen/uitspraken die steeds terugkeren in een verhaal <p>Kerdoel 19:</p> <p><u>Gebruik:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • spreekdoelen hebben vooral betrekking op ontspanning/amuseren en ook op informeren en instrueren, in informele situaties • bij het spreken worden zowel eenvoudige als complexe cognitieve taalfuncties gebruikt; ze zijn contextafhankelijk: hier en nu • gespreksregels hebben vooral betrekking op niet voor de beurt spreken <p><u>Vorm:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • monologen: vooral het vertellen van een persoonlijk verhaal • gesprekken: <ul style="list-style-type: none"> - dialogen: korte dialoogjes tussen twee leerlingen en tussen leerling en leraar, gesimuleerde telefoongesprekken - polylogen: in kleine groep met of zonder leraar erbij en in grote groep • vooral expressief: korte, verhalende teksten; korte instructieve teksten komen voor (aan elkaar uitleggen van spelletjes bijvoorbeeld); korte informatieve teksten komen ook voor 	<p>Aanpak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • met hulp van de leraar luisterstrategieën inzetten • voorspellen is vooral op macro- en mesoniveau. Op macroniveau gaat het om voorspellingen over de tekstsoort en het onderwerp. Op mesoniveau gaat het om het benutten van inzicht in tekststructuren bij het voorspellen, met name de chronologische volgorde. Voorspellingen op microniveau zijn ook mogelijk in geval van bijvoorbeeld zinnen, uitspraken die steeds terugkeren in een verhaal <p>Kerdoel 19:</p> <p><u>Gebruik:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • spreekdoelen hebben vooral betrekking op ontspanning/amuseren en ook op informeren en instrueren, in informele situaties • bij het spreken worden zowel eenvoudige als complexe cognitieve taalfuncties gebruikt; ze zijn contextafhankelijk: hier en nu • gespreksregels hebben vooral betrekking op niet voor de beurt spreken <p><u>Vorm:</u> Als groep 1/2 +</p> <ul style="list-style-type: none"> • gesprekken: deelnemen aan klassikale leergesprekken, gesprekken met onbekenden en niet-gesimuleerde telefoongesprekken • verhalend (persoonlijke verhalen bijvoorbeeld), informatief en instructief • zinnen worden langer, naast enkelvoudige ook samengestelde zinnen, qua structuur 	<p>Aanpak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • onder aanmoediging van de leraar luisterstrategieën inzetten en eventueel met hulp • voorspellen is vooral op macro- en microniveau. Op mesoniveau gaat het vooral om het benutten van relaties in een tekst bij het voorspellen die vrij expliciet gemaakt worden (vraag-antwoord, tegenstelling, middel-doel, oorzaak-gevolg). Voorspellingen op microniveau zijn ook mogelijk, bijvoorbeeld wanneer kinderen onduidelijk uitgesproken woorden, woord- of zinsdelen zelf aanvullen <p>Kerdoel 19:</p> <p><u>Gebruik:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • spreekdoelen hebben vooral betrekking op informeren en instrueren en ook nog wel op ontspanning/amuseren; spreekdoelen kunnen ook betrekking hebben op overtuigen en overhalen; in informele en formele situaties • bij het spreken worden zowel eenvoudige als complexe cognitieve taalfuncties gebruikt; ze zijn niet altijd contextafhankelijk: ze kunnen ook betrekking hebben op omgeving, verleden en toekomst die minder nabij is • ingaan op bijdragen van anderen • aandacht vasthouden <p><u>Vorm:</u> Als groep 3/4 +</p> <ul style="list-style-type: none"> • langere monologen: persoonlijke verhalen, presentaties • gesprekken: discussies, gesprekken met openbare instanties • vooral informatief (presentaties, mondelinge verslagen en vragen om informatie bijvoorbeeld) en instructief; betogend en verhalend komt ook voor (bijvoorbeeld bij drama) • zinnen kunnen lang zijn, naaste enkelvoudige ook samengestelde zinnen, qua structuur 	<p>Aanpak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zoveel mogelijk zelfstandig luisterstrategieën inzetten • voorspellen is vooral op meso- en microniveau. Bij voorspellen op mesoniveau gaat het om het benutten van inzicht in relaties in een tekst (redengevende, concessieve en voorwaardelijke structuren, probleem-oplossing) die al dan niet expliciet gemaakt worden. Voorspellingen op microniveau zijn ook mogelijk, bijvoorbeeld wanneer kinderen onduidelijk uitgesproken woorden, woord- of zinsdelen zelf aanvullen <p>Kerdoel 19:</p> <p><u>Gebruik:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • spreekdoelen hebben vooral betrekking op informeren, instrueren, overtuigen en overhalen, in informele en formelere situaties • bij het spreken worden zowel eenvoudige als complexe cognitieve taalfuncties gebruikt; ze zijn niet contextafhankelijk: ze kunnen ook betrekking hebben op omgeving, verleden en toekomst die ver is • beurtverdeling • voortgang bewaken <p><u>Vorm:</u> Als groep 5/6 +</p> <ul style="list-style-type: none"> • een groepsgesprek en discussie leiden • vooral informatief, instructief en betogend (bijvoorbeeld een boekpresentatie waarbij een onderbouwde waardering gegeven wordt, of bij discussies); verhalend komt ook nog voor (bijvoorbeeld bij drama) • klankkleur • relatie spreektechniek en situatie
---	--	--	---

<p>(onder andere in de vorm van uitwisselingsgesprekken of vragen om informatie)</p> <ul style="list-style-type: none"> • zinnen zijn kort, meestal enkelvoudig, grammaticaal eenvoudig, kunnen vorm- en structuur'fouten' bevatten • bij beginnende taalleerders van het Fries kan de uitspraak incorrect zijn; bij kinderen voor wie het Fries de/een thuistaal is, is de uitspraak meestal correct • spreektechniek heeft vooral betrekking op verstaanbare uitspraak <p><u>Inhoud:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • de onderwerpen van de teksten zijn dichtbij, ze gaan over het hier en nu, zijn contextgebonden en concreet, vooral rond concrete voorwerpen of handelingen; de afstand tussen onderwerp en spreker is klein <p><u>Aanpak:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • het inzetten van spreekstrategieën wordt geïnitieerd en sterk begeleid door de leraar. Accent ligt op verzamelen van informatie, bepalen van de inhoud en globaal structuur aanbrengen in de tekst <p>Kerdoel 20: <u>Gebruik: Aanbod van teksten:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • vooral verhalende teksten: prentenboeken, zelfgemaakte digitale prentenboeken met foto's van de logeerknuffel bv., bundels met versjes, liedjes, gedichten • informatieve prentenboeken komen ook voor • informatief beeldmateriaal zoals (bouw)tekeningen, schema's, foto's, video's, cd-roms • instructieve teksten met illustraties/foto's, bv. in de vorm van (kinder)kookboeken • pictogrammen, opschriften, labels 	<p>complex, kunnen vorm- en structuurfouten bevatten</p> <ul style="list-style-type: none"> • bij beginnende taalleerders van het Fries kan de uitspraak incorrect zijn; bij kinderen voor wie het Fries de/een thuistaal is, is de uitspraak meestal correct • spreektechniek: als groep 1/2 + intonatie <p><u>Inhoud:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • de onderwerpen van de teksten zijn dichtbij, ze gaan over het hier en nu, zijn contextgebonden en concreet, vooral rond concrete voorwerpen of handelingen; de afstand tussen onderwerp en spreker is klein <p><u>Aanpak:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • het inzetten van spreekstrategieën wordt begeleid door de leraar. Accent ligt op oriënteren op inhoud en doel, plannen (informatie verzamelen, selecteren en ordenen), reflecteren (vooral op inhoud en functie) <p>Kerdoel 20: <u>Gebruik: Aanbod van teksten:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • vooral verhalende teksten: prentenboeken, boeken die kinderen zelf kunnen lezen (met verhalen, eenvoudige versjes, gedichten) • informatieve boekjes, informatieve prentenboeken, korte informatieve teksten in tijdschriften, kranten • informatieve en instructieve teksten uit de lees- en taalmethode en lesmateriaal voor de zaakvakken • beeldmateriaal en achtergrondinformatie op cd-roms, dvd of internet 	<p>complex</p> <ul style="list-style-type: none"> • zinnen kunnen bij beginnende taalleerders van het Fries vorm- en structuurfouten bevatten, deze komen bij gevorderden niet veel meer voor • bij beginners kan de uitspraak incorrect zijn; bij kinderen voor wie het Fries de/een thuistaal is, is de uitspraak correct • spreektechniek: als gr. 3/4 + dictie en articulatie <p><u>Inhoud:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • de onderwerpen worden minder contextgebonden; ze hebben ook betrekking op verleden en toekomst en op omgeving die minder nabij is; er komen steeds meer complexe en abstracte onderwerpen voor (bijv. bij de zaakvakken of tijdens reflectiemomenten); de afstand tussen onderwerp en spreker wordt groter <p><u>Aanpak:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • het inzetten van spreekstrategieën wordt aangemoedigd door de leraar en waar nodig door hem begeleid. Accent ligt op het oriënteren op inhoud, doel en publiek, plannen (informatie verzamelen, selecteren en ordenen), reflecteren (vooral op doel, functie en inhoud) <p>Kerdoel 20: <u>Gebruik: Aanbod van teksten:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • meer informatieve teksten en ook instructieve (en betogende) teksten in boeken, tijdschriften, kranten, folders en op internet • informatieve en instructieve teksten uit de lees- en taalmethode, in lesmateriaal voor de zaakvakken • naslagwerken, waaronder in ieder geval een Fries woordenboek, internet • verhalende teksten blijven een rol spelen: verhalen in boeken, in tijdschriften, gedichten, liedteksten • opschriften 	<p><u>Inhoud:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • de onderwerpen zijn lang niet altijd contextgebonden; het gaat vaak om abstracte onderwerpen; de afstand tussen spreker en onderwerp breidt zich verder uit <p><u>Aanpak:</u> Als groep 5/6 +</p> <ul style="list-style-type: none"> • accent ligt op oriënteren op inhoud, doel en publiek, plannen en reflecteren (op doel, inhoud, functie en vorm) <p>Kerdoel 20: <u>Gebruik: Aanbod van teksten:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • informatieve, instructieve en betogende teksten in boeken, tijdschriften, folders en op internet • betogende teksten bv. boekbesprekingen, ingezonden brieven, reclame, oproepen op poster of in tijdschrift • naslagwerken, waaronder in ieder geval een Fries woordenboek en internet • verhalende teksten blijven een rol spelen: verhalen in boeken, in tijdschriften, gedichten, liedteksten • opschriften
---	--	--	---

<ul style="list-style-type: none"> informatieve en instructieve teksten in tijdschriften, folders, kranten, schoolkrant teksten van kinderen zelf, bv. lijstjes, teksten bij tekeningen, briefjes <p><u>Gebruik: Leesdoelen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> leesdoelen hebben vooral betrekking op zich ontspannen/amuseren; zo nu en dan gaat het om informatie verwerven functies van geschreven taal ervaren: <ul style="list-style-type: none"> geschreven teksten zoals briefjes, brieven, boeken en tijdschriften hebben een communicatief doel symbolen zoals logo's en pictogrammen verwijzen naar taalhandelingen geschreven taal heeft een permanent karakter tekenen en tekens produceren bieden mogelijkheden tot communicatie onderscheid tussen 'lezen' en 'schrijven' <p><u>Vorm:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> de teksten bevatten veel visuele ondersteuning; de verhalende teksten hebben een heldere structuur (vaak chronologisch) met herhalingen zinnen zijn kort en eenvoudig <p><u>Inhoud:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> de onderwerpen van de teksten zijn dichtbij, ze gaan over het hier en nu, zijn contextgebonden en meestal concreet 	<ul style="list-style-type: none"> instructieve teksten, bijvoorbeeld recepten, gebruiksaanwijzingen, uitleg bij opdrachten naslagwerken, waaronder in ieder geval een Fries woordenboek opschriften, labels, pictogrammen teksten van kinderen zelf, bv. lijstjes, briefjes, verhaaltjes, gedichten, teksten in de schoolkrant, korte informatieve teksten bv. in het eigen woordenboek <p><u>Gebruik: Leesdoelen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> leesdoelen hebben vooral betrekking op zich ontspannen/amuseren en ook op informatie verwerven; lezen om erachter te komen hoe iets te doen of maken (geïnstreueerd worden) komt ook voor functies van geschreven taal ervaren: <ul style="list-style-type: none"> geschreven teksten zoals briefjes, brieven, boeken en tijdschriften hebben een communicatief doel symbolen zoals logo's en pictogrammen verwijzen naar taalhandelingen geschreven taal heeft een permanent karakter tekenen en tekens produceren bieden mogelijkheden tot communicatie onderscheid tussen 'lezen' en 'schrijven' <p><u>Vorm:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> de teksten bevatten voldoende visuele ondersteuning voor beginnende taalleerders van het Fries; ze hebben een eenvoudige structuur (bijvoorbeeld een chronologische opbouw en/of bevatten vraag-antwoordopvolgingen) zinnen zijn niet te lang, eenvoudig (grammaticaal niet complex), meestal enkelvoudig <p><u>Inhoud:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> de onderwerpen van de teksten zijn dichtbij, ze gaan over het hier en nu of over nabije omgeving, nabije toekomst/verleden; de 	<ul style="list-style-type: none"> teksten van kinderen zelf <p><u>Gebruik: Leesdoelen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> leesdoelen hebben betrekking op informatie verwerven, zich ontspannen/amuseren en geïnstrueerd worden; zich op de hoogte stellen van meningen/zich een mening vormen en overtuigd worden zijn leesdoelen die ook voorkomen <p><u>Vorm: Als groep 3/4 +</u></p> <ul style="list-style-type: none"> vergelijkings-, tegenstellings- en/of voorbeeldstructuren en/of middel-doel- en oorzaak-gevolgrelaties de teksten worden langer zinnen zijn langer; samengestelde en grammaticaal complexere zinnen komen ook voor <p><u>Inhoud:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> de onderwerpen van de teksten worden minder contextgebonden; ze hebben ook betrekking op verleden en toekomst en op de omgeving die minder nabij is; er komen regelmatig abstracte onderwerpen voor 	<ul style="list-style-type: none"> teksten van kinderen zelf <p><u>Gebruik: Leesdoelen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> leesdoelen hebben betrekking op informatie verwerven, zich ontspannen/amuseren, geïnstrueerd worden en zich op de hoogte stellen van meningen/zich een mening vormen en overtuigd worden <p><u>Vorm: Als groep 5/6 +</u></p> <ul style="list-style-type: none"> redengevende, voorwaardelijke (als ... dan) structuren en/of probleem-oplossingsrelaties voor gevorderde taalleerders van het Fries doet de zinslengte er niet toe langere, samengestelde en grammaticaal complexere zinnen komen regelmatig voor voor beginnende taalleerders van het Fries zijn de zinnen niet te lang <p><u>Inhoud:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> de onderwerpen van de teksten zijn niet altijd contextgebonden; het gaat regelmatig om abstracte onderwerpen
--	--	--	--

<p>Aanpak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • op initiatief en onder aansturing van de leraar leesstrategieën inzetten • boekoriëntatie (samenhang illustraties en tekst, leesrichting, opbouw van het boek) • bij het opbouwen van verwachtingen gaat het vooral om verwachtingen op macro- en mesoniveau; voorspellen op microniveau is ook mogelijk in geval van bijvoorbeeld zinnen/ uitspraken die steeds terugkomen in een verhaal <p>Kerdoel 21: <u>Gebruik: Soorten teksten:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • verhalende teksten, vooral expressief (bijv. bij tekeningen, briefjes en kaarten voor anderen, verhalen/boekjes) • af en toe informatieve teksten (bijv. berichtjes met eigen nieuws voor op het nieuwsprikbord) • af en toe instructieve teksten (bijv. recepten) • en verder: teksten die functioneel zijn voor eigen (spel)activiteiten: lijstjes (bijv. een boodschappenlijstje voor de winkelhoek of een bestellijst voor de 'bakker'), menukaarten, uithangborden, reclameborden 	<p>onderwerpen zijn concreet, maar soms ook abstract</p> <p>Aanpak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • onder begeleiding van de leraar inzetten van leesstrategieën • onder begeleiding van de leraar kennismaken met mogelijkheden voor informatieverwerving: alfabetische volgorde, functie en opzet van verschillende informatiebronnen zoals woordenboeken (op cd-rom of in boekvorm), jeugdtijdschriften, schoolkranten en internet • bij het opbouwen van verwachtingen gaat het vooral om verwachtingen op macro- en mesoniveau. <p>Bij verwachtingen op mesoniveau gaat het vooral om het benutten van inzicht in de chronologische volgorde in een tekst. Verwachtingen op macroniveau hebben vooral betrekking op het thema en de tekstsoort. Verwachtingen op microniveau zijn ook mogelijk net als in groep 1/2 in geval van bijvoorbeeld woorden, woordgroepen, zinnen die steeds terugkeren in een tekst</p> <p>Kerdoel 21: <u>Gebruik: Soorten teksten:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • verhalende teksten ((persoonlijke) verhalen, gedichtjes, briefjes en kaarten voor anderen) • eenvoudige informatieve teksten (bijv. berichten of antwoorden op vragen) • af en toe ook instructieve teksten (bijv. recepten of korte gebruiks- of gedragsaanwijzingen) 	<p>Aanpak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • inzetten van leesstrategieën wordt aangemoedigd door de leraar en waar nodig door haar begeleid • onder begeleiding van de leraar inzetten van technieken en strategieën voor informatieverwerving • bij het opbouwen van verwachtingen gaat het om verwachtingen op macroniveau en vooral om verwachtingen op mesoniveau. Bij verwachtingen op mesoniveau gaat het vooral om het benutten van inzicht in relaties in een tekst (tegenstelling, vraag-antwoord, middel-doel, oorzaak-gevolg) die vrij expliciet gemaakt worden. Verwachtingen op microniveau zijn ook mogelijk, in geval van frequent gebruikte of bekende en volgens herkenbare patronen opgebouwde woorden, woordgroepen, zinnen, uitspraken <p>Kerdoel 21: <u>Gebruik: Soorten teksten:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • verhalende teksten (bijv. verhalen, gedichten, brieven, e-mails) • informatieve teksten (bijv. verslagen, eenvoudige werkstukken, observaties van bijvoorbeeld diergedrag en proefjes) • instructieve teksten (bijv. recepten, een speurtocht, een routebeschrijving, gebruiks- of gedragsaanwijzingen) • betogende teksten (bijv. een boekverslag) 	<p>Aanpak: Als groep 5/6 +</p> <ul style="list-style-type: none"> • inzetten van technieken en strategieën voor informatieverwerving, waar nodig onder begeleiding van de leraar • bij informatieverwerving ook aandacht voor: betekenis en functie van verschillende informatiebronnen zoals grote woordenboeken, week- en dagbladen, tijdschriften en internet • bij het opbouwen van verwachtingen gaat het om verwachtingen op macroniveau en vooral om verwachtingen op mesoniveau. Bij verwachtingen op mesoniveau gaat het vooral om het benutten van inzicht in relaties in een tekst (zie 5/6 + redengevende en voorwaardelijke structuren, probleem-oplossing) die al dan niet expliciet gemaakt worden. Verwachtingen op microniveau zijn ook mogelijk, in geval van frequent gebruikte of bekende en volgens herkenbare patronen opgebouwde woorden, woordgroepen, zinnen, uitspraken <p>Kerdoel 21: <u>Gebruik: Soorten teksten:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • naast verhalende, informatieve en instructieve teksten (bijv. een handleiding, een draaiboek) ook betogende teksten (bijv. een boekbespreking, een recensie over een tv-programma, een ingezonden brief, een oproep, een leus op een spandoek, reclame)
---	---	--	--

<p><u>Gebruik: Schrijfdoelen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • schrijfdoelen hebben vooral betrekking op plezier verschaffen en op informeren <p><u>Vorm:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • (losse) woorden (bijv. labels, lijstjes of bij een tekening) • zinnen (bijv. bij een tekening of op een kaart of briefje) • schrijven is vooral: <ul style="list-style-type: none"> - schrijven via tekenen - schrijven via krabbelen - schrijven via letterachtige vormen - schrijven via letter-/tekenreeksen - schrijven via spontane spelling • schrijven is ook naschrijven en nastempelen, en typen op de computer • verzorgen is gericht op: <ul style="list-style-type: none"> - tekening kleuren - woorden versieren <p><u>Inhoud:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • de onderwerpen zijn dichtbij, ze gaan over het hier en nu, zijn contextgebonden en concreet <p><u>Aanpak:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • het inzetten van schrijfstrategieën wordt begeleid door de leraar en richt zich vooral op het verkennen van het onderwerp en het 'verzamelen' van informatie 	<p><u>Gebruik: Schrijfdoelen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • schrijfdoelen hebben vooral betrekking op informeren en plezier verschaffen; ook op instrueren <p><u>Vorm:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • korte teksten met meestal één inhoudselement, vaak met een chronologische opbouw • zinnen zijn kort, meestal enkelvoudig, grammaticaal eenvoudig, kunnen spelfouten en grammaticale fouten bevatten • verzorgen is gericht op: <ul style="list-style-type: none"> - verdeling bladspiegel - illustraties bij tekst <p><u>Inhoud:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • de onderwerpen zijn dichtbij, ze gaan over het hier en nu of over nabije omgeving, nabije toekomst/verleden. De onderwerpen zijn concreet <p><u>Aanpak:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • het inzetten van schrijfstrategieën wordt begeleid door de leraar en richt zich vooral op het oriënteren op het onderwerp, het verzamelen, selecteren en ordenen van informatie en op het reflecteren (vooral op de inhoud en in mindere mate op de vorm). Bij het verzorgen van de tekst gaat het vooral om de lay-out 	<p><u>Gebruik: Schrijfdoelen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • schrijfdoelen hebben betrekking op informeren, instrueren, overtuigen of plezier verschaffen <p><u>Vorm:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • langere teksten met diverse inhoudselementen en meerdere (+ complexer) tekststructuren • zinnen worden langer, naast enkelvoudige ook samengestelde zinnen, grammaticaal complexer, kunnen spelfouten en grammaticale fouten bevatten • verzorgen: als groep 3/4 + <ul style="list-style-type: none"> - aandacht voor spelling en interpunctie - alinea's, titels en kopjes <p><u>Inhoud:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • de onderwerpen worden minder contextgebonden. Ze hebben ook betrekking op verleden en toekomst en op omgeving die minder nabij is. Er komen ook abstracte onderwerpen voor (bijvoorbeeld bij de zaakvakken) <p><u>Aanpak:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • het inzetten van schrijfstrategieën wordt aangemoedigd door de leraar waar nodig door hem begeleid. Bij het oriënteren komt meer aandacht voor het doel en publiek. Bij het plannen maken de leerlingen ook een opzet voor hun tekst. Het reflecteren en reviseren heeft betrekking op inhoud (doel, publiek, opbouw van tekst) en vorm (opbouw van zinnen, spelling) 	<p><u>Gebruik: Schrijfdoelen:</u> als groep 5/6</p> <p><u>Vorm:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • langere teksten met diverse inhoudselementen en meerdere (+ complexer) tekststructuren • zinnen worden langer, naast enkelvoudige ook samengestelde zinnen, grammaticaal complexer; bevatten bij gevorderde taalleerders van het Fries weinig spelfouten en grammaticale fouten; bij beginnende taalleerders van het Fries kunnen spelfouten en grammaticale fouten voorkomen • verzorgen: als groep 5/6 + <ul style="list-style-type: none"> - tekstconventies - werken met tekstverwerkingsprogramma's <p><u>Inhoud:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • de onderwerpen zijn niet altijd contextgebonden. Het kan ook om abstracte onderwerpen gaan <p><u>Aanpak:</u> Als groep 5/6</p>
--	--	---	--

SCHOOLDOELEN

Schooldoelen Eind groep 1:

- De leerling begrijpt eenvoudige woorden.
- De leerling reageert op eenvoudige opdrachten.
- De leerling kan een eenvoudig woordje nazeggen.
- De leerling volgt een eenvoudig verhaal in een prentenboek.
- De leerling kan meedoen met eenvoudige Friese spelletjes en activiteiten in de klas.
- De leerling kent nevenstaande woorden passief.

Schooldoelen Eind groep 2:

- De leerling begrijpt de opdrachten en bedoeling van de leerkracht.
- De leerling kan verschillende Fries liedjes (mee)zingen.
- De leerling kan bekende en/of eenvoudige verhalen in het Fries volgen.
- De leerling kan meedoen met de Friese spelletjes en activiteiten in de klas.
- De leerling kan iets terugzeggen in het Fries.
- De leerling kent nevenstaande woorden (passief en actief)
- De leerlingen begrijpen de leerkracht wanneer deze de zinnen uit de derde kolom van dit schema gebruikt.

Schooldoelen Eind groep 3 en 4:

- Doelen gelijk aan groep 1 en 2. Dit om het Fries te verankeren en omdat de leerlingen vooral in groep 3 veel herhaling nodig hebben en energie gaat vooral naar het leren lezen en schrijven in het Nederlands.
- De leerlingen kennen de nevenstaande woorden passief en actief.
- De kinderen begrijpen de leerkracht wanneer deze de zinnen uit de derde kolom van dit overzicht gebruikt en kinderen gebruiken zelf een aantal van deze korte zinnen/opdrachten.
- Kinderen hebben aan het einde van groep 4 voldoende woordenschat en zelfvertrouwen om in het Fries te durven en kunnen praten (één-woord antwoorden, korte zinnen zeggen/vertellen en kunnen elkaar korte opdrachten geven (Geen even zitten) en spelletjes als "Opstean as ...").
- De kinderen sluiten groep 4 af met de Opstap-Frisiatoets

Schooldoelen Eind groep 5 en 6:

- De leerlingen kennen nevenstaande woorden passief en actief.
- De leerlingen begrijpen de zinnen en opdrachten uit de derde kolom van dit overzicht.
- De leerlingen kan zelf eenvoudige zinnetjes bedenken en zeggen.
- De leerlingen kunnen een (voorgelezen) verhaal (passend bij leeftijd en woordenschat) in het Fries volgen.
- De leerlingen kunnen meedoen met Friese spelletjes en activiteiten in de klas.
- De kinderen kunnen meelesen met een luisterboekje.
- De kinderen kunnen meerder woordjes en eenvoudige zinnetjes opschrijven (rrF-nivo A1 of A2).
- De kringgesprekken worden soms in het Fries gehouden en iedereen is in staat om zelf actief aan de gesprekken deel te nemen en te begrijpen wat anderen vertellen
- De kinderen sluiten groep 6 af met de Foar-Frisiatoets)

Schooldoelen Eind groep 7 en 8:

- De leerlingen kennen nevenstaande woorden passief en actief.
- De leerling begrijpt en gebruikt de zinnen en opdrachten uit de derde kolom van dit overzicht.
- De leerling kan zelf zinnen bedenken en zichzelf uitdrukken.
- De leerling kan een voorgelezen verhaal (passend bij leeftijd en woordenschat) in het Fries volgen.
- De leerlingen kunnen zelf een verhaal in het Fries lezen en begrijpen.
- De leerling kan Friese spelletjes spelen en activiteiten in de klas.
- De kinderen kunnen woorden en zinnen schrijven (Elementary Level (groep 7) en/of Pre-intermediate Level (groep 8)).
- De kringgesprekken worden soms in het Fries gehouden en iedereen is in staat om zelf actief aan de gesprekken deel te nemen en te begrijpen wat anderen vertellen
- De kinderen kunnen een korte presentatie (bijv. korte spreekbeurt of boekbespreking) in het Fries houden.
- De kinderen sluiten groep 8 af met de Basis-Frisiatoets

Groep 1 en 2

Set	rrF-nivo	Doelwurden (Wurden)	Grammatika en konstruksjes (foarbylden)	Keppeling oan oare lessen en/of aktiviteiten
1	A1.1	<p>Kleuren: swart, blau, grien, read, wyt, giel, oranje, brún, pears</p>	<p>TIIDWURDEN Frekwinte fragen: Watfoar kleur is dit? Wat fynsto de moaiste kleur?</p>	
2	A1.1	<p>Dagen fan de wike: dei, wike, moandei, tiisdei, woansdei, tongersday, freed, sneon, snein</p>	<p>TIIDWURDEN Frekwinte fragen: Watfoar dei is it? Is it hjoed .....(tiisdei)?</p>	
3	A1.1	<p>Bisten: bist, fûgel, kat, hûn, fisk</p> <p>Telwurden: ien, twa, trije, fjouwer, fiif, seis, sân, acht, njoggen, tsien</p>	<p>PERSOANLIK FOARNAMWURDEN it: It is in fyts. It is in fisk.</p> <p>TIIDWURDEN Notiid fan wêze (3de persoan) De kat is swart. It is in hûn. Sy is acht jier.</p> <p>HAADWURDLIKE GROEPEN In HAADwurd mei telwurden en klean: Twa swarte katten. Trije giele fisken.</p>	
4	A1.1	<p>Gesicht: earen, eagen, mûle, noas, kin</p> <p>Famylje: poppe, broer, suster, mem, heit, frou, man, jonge, famke</p> <p>Groeten: Hoi. Goeie, Oant sjen.</p> <p>Foarstelle: Ik bin ..... en bin ....(5, 6) jier.</p>	<p>LIDWURDEN in, it, de: in ear, in noas it famke, it kin de eagen, de jonge</p> <p>HAADWURDLIKE GROEPEN In haadwurd mei telwurden en kleuren: Twa griene eagen. Ien blauwe noas.</p> <p>TIIDWURDEN Frekwinte fragen: Hoe hjitsto? Hoe âld bisto?</p>	

			TIIDWURDEN Notiid fan wêze (1ste persoan) Ik bin Sytske. Ik bin 8 jier. Wy binne broers.	
5	A1.1	Iten en drinken appel, par, sipels, aai, molke, bûter, fleis (oanfolje mei read, in pear, ierdbei) Kleuren: (nochris)	HAADWURDLIKE GROEPEN In haadwurd mei telwurden en kleuren: Twa griene appels. Ien brune sipel. PERSOANLIK FOARNAMWURD EN LIDWURDEN It, in + it, de It is in sipel It is it aai. It is de par.	
6	A1.1	Skoalle: boek, kompjûter, pinne, skrift, skoalle, juffrou, master Ynstruksjes: Ophâlde! Net oankomme! Oerein komme! Sitten gean! Oerhearre: skriuwe, krúske sette, tekenje, fekje, lyntsje, wurd	TIIDWURDEN Oanwizingen: Tekenje in lyntsje. Skriuw in brief. Kleurje of skriuw . Kleurje it goede getal. Lústerje nei de wurden. Set in krúske yn it fekje. Ophâlde! Net oankomme! Oerein komme! Sitten gean!	
7	A1.1	Binnen- en bûtendoar: bêd, stoel, doar, hûs, tafel, telefyzje, lampe, tún	OANWIZENDE WURDEN Dêr is/Dêr binne: Dêr is ien telefyzje. Dêr binne trije lampen.	
8	A1.1	Natuer: blom, beam (oanfolje mei gers, fûgel, loft, rein, sinne) Bisten: (nochris)	TIIDWURDEN Notiid fan wêze (3de persoan) De blom is read. It is in fûgel.	
9	A1.1	Sport: bal, fuotbal, swimme	HAADWURDEN Dêr is/Dêr binne: Dêr is ien reade bal. Dêr binne trije giele fuotballen.	
10	A1.1	Ferfier: auto, fyts, bus, trein	PERSOANLIKE FOARNAMWURDEN it: It is in fyts. It is in reade trein.	
Gearfette:	A1.1			

Groep 3 en 4

Set	Periode	doelwurdn (haadwurdn, eigenskipswurdn, tiidwurdn, lidwurdn)	Grammatika en konstruksjes (foarbylden)	Keppeling oan oare lessen en/of aktiviteiten
1	A1.1 Persoanlike fnw subject: A1.1 Tiidwurdn (persoans-foarm) en besitlike fnw: A1.2	HAADWURDEN Klean: jurk, rok, broek, jas, mûtse, himd, sokke(n), skoech/skuon, learze(ns), (tûke) telefoan Lichemsdielen: gesicht, holle, eagen, mûle, noas, earms, foet/fuotten, hier, hân/hannen, Eigenskipswurdn Kleuren (nochris +): rôs, griis TIIDWURDEN Bin, binne, hat, hawwe, moai fine, drage	TIIDWURDEN Notiid (wêze, ha(wwe), 3de persoan iental): Sy hat in wyt T-himd. Hy hat swarte skuon. De jurk/It is yn kast. PERSOANLIKE EN BESITLIKE HAADWURDEN Ik, do, hy, sy (ien), wy, iim, sy (mear) Ik ha in telefoan. Hy fynt blau moai. Do draacht pearse sokken. har, syn, myn, ús, harren, dyn: Har learzens binne read. Dyn hier is brún.	
2	A1.1 Foarsetsels net- ôfwikend A1.1 Foarsetsels Ofwikend A2.2 (?)	HAADWURDEN Bisten (nochris ++): bear, kat, ko, hûn, hynder, baarch, aap, mûs, knyn, skiep, tiger, hin Fûgels: ein, seefûgel, sweltsje Fisk: fisk, seestjer, iel, walfisk, salm LIDWURDEN In, it, de	TIIDWURDEN Fragen en koarte antwurden: Wat is it? Is it in fûgel? Ja, it is in fûgel / Nee, it is gjin fûgel. FOARSETSELS yn, achter, ûnder, boppe, tusken, troch(hinne), tsjin... oan: De ko is yn it lân. De mûs is ûnder it bêd. In baarch is rôs. In aap is swart. It hynder hat in sturt.	
3	A1.1	HAADWURDEN Telwurdn (nochris +): alve, tolve, trettjin, fjirtjin, fyftjin, sechtjin, santjin, achttjin, njoggentjin, tweintich boartersguod: poppe/poppen, teddy bear-teddy bearen, (roltsje)reed-redens, autoke-autokes, balballen, trein-treinen	PERSOANLIKE HAADWURDEN Ik, do, hy, sy (ien), wy, iim, sy (mear) Ik ha twa poppen. Do hast fjouwer autokes. Wy ha njoggentjin...	

	<p>Eigenskipswurden A1.2</p> <p>Tiidwurden A1.2</p>	<p>EIGENSKIPSWURDEN Leeftyd nij, âld, jong</p> <p>TIIDWURDEN Bin, binne, hat, hawwe (nochris) boartsje, sitte, gean</p>	<p>BESITLIKE FOARNAMWURDEN har, syn, myn, ús, harren, dyn: Har bal is nij. Us trein is âld. Jim binne jong. Hy is âld.</p> <p>Sy hat twa redens. Ik gean nei skoalle ta. Wy boartsje mei poppen.</p>	
4	<p>A1.1</p> <p>Eigenskipswurden A1.2</p>	<p>HAADWURDEN Famylje (nochris)</p> <p>EIGENSKIPSWURDEN Grutte: grut, lyts, koart, lang Gefoelens: goed, wurch, bliid, ferrietlik Leeftyd (nochris)</p> <p>TIIDWURDEN (nochris +) is</p>	<p>TIIDWURDEN Notiid (aktiviteit) Myn broers sitte in fideo te besjen. Jantsje is yn de tún oan it boartsjen.</p> <p>PERSOANLIKE FOARNAMWURDEN Ik, do, hy, sy (ien), wy, jim, sy (mear) Hy is myn (leafste) broer. Sy is ús mem.</p> <p>BESITLIKE HAADWURDEN har, syn, myn, ús, harren, dyn, jim: Us mem is bliid. Jim heit is lang.</p> <p>Sy is lyts. De famkes binne wurch.</p>	
5	<p>A1.2 (freed, sneon, snein)</p> <p>A2.1</p>	<p>HAADWURDEN Dagen fan de wike (nochris):</p> <p>De moannen yn it jier: jannewaris, febrewaris, maart, april, maaie, juny, july, augustus, septimber, oktober, novimber, desimber.</p>	<p>TIIDWURDEN Fragen en koarte antwurden: Wat dei/moanne is it? Is it tiisdei/novimber? Ja, it is tiisdei/novimber. Nee, it is net tiisdei/novimber.</p>	
6	<p>A1.2</p> <p>A1.2</p>	<p>HAADWURDEN Iten, itenstiden en drinken: bôle, moarnsiten, koeke, jûnsiten, fisk, broadsje, woarst, iis, sinesappelsop, lunsj, molke, bakt aai, slaadsje, fleis Fruit: appel, banaan, par, abrikoas, prom, sinesappel</p> <p>Griente: woartel, earpel, beannen</p>	<p>TIIDWURDEN EN LIDWURDEN Notiid (wêze en hawwe 3de persoan iental) + in, it en de: It is in woartel Hy hat de par. Sy hat it lytse broadsje.</p> <p>PERSOANLIKE FOARNAMWURDEN Ik, do, hy, sy (ien), wy, jim, sy (mear) Ik bin it sop oan it opdrinken. Hy is it jûnsiten oan it sieden.</p>	

	A1.2	<p>EIGENSKIPSWURDEN Grutte (nochris)</p> <p>TIIDWURDEN (nochris +) Itensiede/koaitsje, drinke, ite,</p>	<p>Sy ite no de pizza op.</p> <p>It is in grutte pizza. It is in lytse prom.</p> <p>Sy itensiedt oars noait. Wy meie graach eardbei-iis. Sy autorydt op ús fakânsjes Ik drink molke.</p>	
7	A1.2	<p>HAADWURDEN Proefwurk: antwurd, fraach, letters, sin, ferhaal, wurden Skoalle: Tas, (wyt)boerd, boek, klasse, kompjûter, buro, freon, pinne, potlead, gom, lineaal Letters: a-z</p> <p>TIIDWURDEN (nochris +) lústerje, lêze, stean, skriuwe</p>	<p>BESITLIKE HAADWURDEN har, syn, myn, ús, harren, dyn, jim: Har boek is grien. Myn freon is bliid. Us skoalle is grut.</p> <p>Hy skriuwt it antwurd op. Sy lêst oan it buro. Sy lústerje nei it ferhaal. Wy steane by ús freonen.</p>	
8	A1.2/2.1	<p>HAADWURDEN Binnendoar: bad, bêd, stoel, muorre, kast, doar, flier, hûs, matte, (tûke) telefoan, foto, printsje, radio, tafel, telefyzje, faas, cd-spiler, finster Plakken: badkeamer, húske, sliepkeamer, tún, thús, hûs, keuken, wenkeamer, park, skoalle, winkel Keuken: panne, beker, foarke, leppel, glês, mês, board Tún: blom, gers, beam, strúk, hage</p> <p>TIIDWURDEN (nochris +) sjen</p>	<p>FOARSETSELS yn, achter, ûnder, boppe, tusken, troch(hinne), tsjin... oan: De telefyzje stiet tsjin de muorre oan. De mûs rint troch de sliepkeamer. De beam stiet tusken it hûs en de hage.</p> <p>Sy binne oan it telefyzjesjen (yn de wenkeamer). Wy ite yn de keuken. Hy hat in tûke telefoan.</p> <p>Jantsje is oan it boartsjen yn de tún. Myn broers besjogge in video (yn de wenkeamer).</p>	
9	A1.2	<p>HAADWURDEN Sport (nochris +): basketbal, tennisje, folleybal</p> <p>TIIDWURDEN (nochris)</p>	<p>TIIDWURDEN Notiid (aktiviteiten) Myn susters binne oan it tennisjen.</p> <p>Hy spilet folleybal. Sy meie graach fuotbalje.</p>	

10	A1.2	HAADWURDEN Ferfier (nochris +): boat, helikopter, fleantúch TIIDWURDEN (nochris) BYNWURDEN LYKSKIKKEND en, of, mar, omdat/want	Wy ha in boat. Sy sitte yn it fleantúch. Hy stiet yn de trein.	
Gearfette	A1.1,A1.2,A2.1			

Groep 5 en 6

Set	rrF-nivo	<i>doelwurden (haadwurden, eigenskipswurden, tiidwurden, lidwurden, persoanlike foarnamwurden, eigenskipswurden, foarsetsels, fraachwurden, bywurden, bynwurden, oanwizende foarnamwurden)</i>	<i>Grammatika en konstruksjes (foarbylden)</i>	<i>Keppeling oan oare lessen en/of aktiviteiten</i>
1	A1.2 lental/ Meartal: A2.1/2.2	<p>HAADWURDEN <u>Klean (nochris)</u> <u>Lichemdielen (nochris)</u></p> <p>EIGENSKIPSWURDEN <u>Kleuren:</u> (nochris +) rôs, griis</p> <p>BESITLIKE FOARNAMWURDEN (nochris)</p> <p>OANWIZENDE FOARNAMWURDEN Dit, dat, dizze, dy</p>	<p>TIIDWURDEN <u>Fragen notiid:</u> Drage sy faak blauwe broeken? Hat hy in telefoan? Drage de bern truien?? Hat sy in jas oan?</p> <p><u>Koarte antwurden op de fragen:</u> Ja, dy drage se/ Nee, dy drage se net. Ja, dy hat hy/ Nee, dy hat hy net Ja, dy hat se oan/ Nee, dy hat se net oan.</p> <p><u>OANWIZENDE FOARNAMWURDEN:</u> Dit, dat, dizze, dy Dit binne sokken. Dy jonge hat in blauwe spikerbroek. Is dat in jurk?</p> <p>FRAACHWURDEN <u>Wat, Watfoar, Wa, Wêr, Wêrom, Wannear, Hoefolle:</u> Wat is dit? Hoefolle sjurts hasto? Wêr binne myn sokken?</p> <p>HAADWURDEN <u>lental/meartal, ek ûnregelmjittige foarmen</u> bgl. boek-boeken, hynder- hynders, doaze-doazen, bern-bern, ko – kij, frou -froulju, hân-hannen, hobby-hobbys</p> <p><u>telbere en ûntelbere HAADWURDEN:</u> Kinst my twa suertsjes jaan? Kinst my de bûter jaan?</p> <p><u>De nammen fan gewoane foarmen:</u></p>	

			Dit is in fjouwerkant . Dat is in sirkel .	
2	A1.2 Je- tiidwurden notiid: A2.1	<p>HAADWURDEN Bisten (nochrís) Fûgels (nochrís +): mosk, protter Fisk (nochrís)</p> <p>EIGENSKIPSWURDEN Kleuren: (nochrís),</p> <p>FRAACHWURDEN <u>Wat, Watfoar, Wa, Wêr, Wêrom, Wannear, Hoefolle:</u></p>	<p>TIIDWURDEN <u>Notiid e-tiidwurden 3de persoan</u> Hy telt de euro's. Sy telle de skippen.</p> <p><u>Notiid je-tiidwurden 3de persoan</u> Hy betellet him de euro's. Sy betelje tweintich euro foar dat boek.</p> <p>HAADWURDEN <u>OANWIZENDE FOARNAMWURDEN:</u> Dit, dat, dizze, dy Dit binne kninen. Dy minsken hawwe in hûn. Is dat in iel?</p> <p>FRAACHWURDEN <u>Wat, Watfoar, Wa, Wêr, Wêrom, Wannear, Hoefolle:</u> Wat is dat? Hoefolle katten binne dêr? Wêr binne de skiep?</p>	
3	A2.1 lental/mea rtal A2.1/2.2	<p>HAADWURDEN <u>Telwurden: (nochrís +)</u> tritich, fjirtich, fyftich, sechtich</p> <p><u>boartersguod (nochrís +):</u> gewear, draakje, ferve, kwaste, boustientsjes</p> <p><u>Mingd guod:</u> film, tydskrift, jild, moanne, krante, printsje, stjer, ding</p> <p>EIGENSKIPSWURDEN <u>Leeftyd</u> nij, âld, jong</p> <p>LIDWURDEN In, it, de</p> <p>BESITLIKE FOARNAMWURDEN <u>har, syn, myn, ús, harren, dyn, jim, jo (nochrís)</u></p>	<p>TIIDWURDEN <u>Der is/ Der binne:</u> Der is wol jild. Der binne fjouwer fan.</p> <p>HAADWURDEN <u>lental/meartal, ek ûnregelmjittige foarmen</u> bgl. dak-dakken, hynder- hynders, kwaste- kwasten, bern-bern, ko – kij, man -manlju, lân-lannen, lolly-lollys</p> <p><u>telbere en ûntelbere HAADWURDEN:</u> Kinst my twa tydskriften jaan? Kinst my de krante jaan?</p> <p><u>De nammen fan gewoane foarmen:</u> Dit is in trijehoek. Dat is in rjochthoek.</p>	

		<p><u>OANWIZENDE FOARNAMWURDEN:</u> Dit, dat, dizze, dy (nochris)</p>		
4	A2.1	<p>HAADWURDEN <u>Famyljeleden en oare minsken (nochris +):</u> man, frou, bern, tante/muoike, omke, neef, nicht, tante/muoikesizzer, omkesizzer, beppe, pake, freon</p> <p><u>Beroppen:</u> boer(inne), húsdokter, slachter, bakker, winkelman/frou, plysje, winkelhelp, studint, learaar</p> <p>FRAACHWURDEN (nochris)</p> <p>EIGENSKIPSWURDEN <u>Grutte</u> (nochris) <u>Gefoelens</u> (nochris) <u>Leeftyd</u> (nochris) <u>Oars:</u> tûk, noflik, lekker, kreas <u>Fersterker:</u> hiel</p> <p>TIIDWURDEN Bin, is, binne, keapje, kinne, skjinmeitsje, itensiede, dwaan, drinke, autoride, ite, fan bêd komme, jaan, gean, hat, haatsje, hawwe, moai fine, lústerje, sjen, graach meie, meitsje, boartsje, spylje, lêze, hynsteride, rinne, drave, sitte, sliepe, stean, begjinne, swimme, prate, fertelle, begripe, kuijerje, wolle, waskje, sjen, drage, wurkje, skriuwe</p> <p>PERSOANLIKE FOARNAMWURDEN (nochris) BYNWURDEN ÛNDESKIKKEND nei't, no't, wannear't, dêr't, hoe't</p>	<p><u>Notiid e-tiidwurden 1ste persoan</u> Ik tel de famkes. wy telle de omkesizzers.</p> <p><u>Notiid je-tiidwurden 1ste persoan</u> Ik betelje de famkes 10 euro. Wy betelje oan de ein fan de wike.</p> <p>HAADWURDEN PERSOANLIKE FOARNAMWURDEN <u>Ik, do, jo, hy, sy (ien), wy, iim, sy (mear)/my, dy, jo, him, har, ús, iim, harren</u> Hy is yn de tún. Jelle is by him.</p> <p>FRAACHWURDEN <u>Wat, Watfoar, Wa, Wêr, Wêrom, Wannear, Hoefolle</u> Wat is dit? Wa is dat famke? Wêr binne heit en mem?</p> <p><u>Briefjepeningen (SKRIUWEN)</u> <u>De ynformele iepeningsformules yn mailsjes of appkes:</u> Hoi, goeie, Bêste ..., Groetnis, Oant sjen</p>	
5	A2.1	<p>HAADWURDEN <u>Dagen fan de wike (nochris +):</u> wykein</p> <p><u>De moannen yn it jier (nochris)</u> <u>Tiidsútdrukkingen:</u> fjouwer oere fyftjin, kertier oer/foar fjouweren, healwei trijen, tsien oer/foar fjouweren, moarn, middei, jûn, nacht, hjoed</p>	<p>BYWURDEN <u>BYWURDEN fan tiid – hjoed, no:</u> John spilet no yn it park. Hjoed is it woansdei.</p> <p><u>BYWURDEN fan frekwinsje – altyd, noait, inkeldris, faak, meast, alle dagen, wiken, moannen:</u> Meast yt ik moarns in stik bôle. Sy swim altyd op moandeis.</p>	

	A2.2	<p>BYWURDEN altyd, no, alle dagen/wiken, noait, faak, inkeldris, meast</p>	<p>Foarsetsels om, yn, nei ... ta, op: De eksamens einigje om fjouwer oere. Myn broer wurdt yn augustus 10 jier. Ik gean op 1 augustus nei Disney World ta.</p> <p>UTDRUKKINGEN MEI TIID 10.15 = tsien oere fyftjin of kertier oer tsienen: Tsien foar/oer healwei ienen, healwei tolven, Seis oere, en sa fierder</p>	
6	A2.2	<p>HAADWURDEN Iten, itenstiden en drinken (nochris +): (moal)koekjes, brea, moarnsbrochje, bûter, hin, tee, wetter, kofje, middeisiten, sop, rûgels, ranje, sûker, joggert Fruit (nochris +): eardbei Griente (nochris +): Koal</p> <p>EIGENSKIPSWURDEN Kleuren (nochris), Grutte (nochris +): bêst, smel</p> <p>OANWIZENDE FOARNAMWURDEN (nochris)</p> <p>BYNWURDEN (nochris +) doe't</p>	<p>TIIDWURDEN Notiid e-tiidwurden 2de persoan Do telst de bôlen. Jo telle net mear mei. wy telle de omkesizzers.</p> <p>Notiid je-tiidwurden 1ste persoan Ik betelje de famkes 10 euro. Wy betelje oan de ein fan de wike.</p> <p>HAADWURDEN PERSOANLIKE FOARNAMWURDEN Ik, do, jo, hy, sy (ien) it, wy, iim, sy (mear)/my, dy, jo, him, har, ús, iim, harren Wolst do in appel? It leit yn kuolkast.</p> <p>BYNWURDEN omdat, en, of, dan, nei't (nochris) Jan and Marije ite fruit omdat se sin oan wat hawwe. Do meist graach parren en Ik hâld fan prommen.</p> <p>HAADWURDEN Iental/meartal, ek ûnregelmjittige foarmen bgl. aai-aaien, fisk-fisken, learze-learzens, bern-bern, ko – kij, frou -froulju, bân-bannen, poppe-poppen, hûs-huzen</p>	

			<p>telbere en ûntelbere HAADWURDEN: Kinst my two broadsjes jaan? Kinst my it sop jaan?</p> <p>De nammen fan gewoane foarmen: Dit is in trijehoeke. Dat is in rjochthoeke. (nochris)</p>	
7	A2.2	<p>HAADWURDEN Proefwurk (nochris) Skoalle (nochris +): húswurk, learling. Learaar, proefwurk</p> <p>FOARSETSELS (nochris)</p>	<p>HAADWURDEN OANWIZENDE FOARNAMWURDEN: Dit, dat, dizze, dy (nochris) Dat binne tafels. Dy binne net goed wiis. Is dit in gomke?</p>	
8	A2.2	<p>FOARNAMWURDEN Binnendoar (nochris +): kleankast, mobylytsje, skilderij Plakken (nochris +): winkel, flat, kantoar, plattelân, boerepleats, greide, terpen, marren Keuken (nochris) Tún (nochris) Waar: kâld, warm, hyt, rein, snie, sinne, wyn</p> <p>FOARSETSELS (nochris)</p> <p>OANWIZENDE FOARNAMWURDEN (nochris)</p>	<p>PERSOANLIKE FOARNAMWURDEN Ik, do, jo, hy, sy (ien), wy, jim, sy (mear)/my, dy, jo, him, har, ús, jim, harren Ha(wwe) sy in pleats? Ik bin yn de sliepkeamer. Piter is nei harren ta.</p> <p>BESITLIKE HAADWURDEN har, syn, myn, ús, harren, dyn, jo, jim: Jo boek leit op de tafel. Jim skoalle stiet achter it kantoar. Us hús stiet tsjin it swimbad oan.</p>	
9	A2.2	<p>HAADWURDEN Sport (nochris +): wedstriid, fiskje, drave, hurdfytse</p> <p>FRAACHWURDEN (nochris)</p> <p>BYWURDEN altyd, no, alle dagen/wiken, noait, faak, inkeldris, meast</p>	<p>TIIDWURDEN It modale tiidwurd 'kinne': Hy kin fuotbalje. Sy kinne swimme.</p>	
10	A2.2	<p>HAADWURDEN Ferfier (nochris) Foarmen: sirkel, rjochthoeke, fjouwerkant, trijehoeke</p> <p>EIGENSKIPSWURDEN Grutte: (nochris)</p>	<p>FRAACHWURDEN Wat, Watfoar, Wa, Wêr, Wêrom, Wannear, Hoefolle Wat is dat? Wa is dy man? Wêr binne de fytsen?</p> <p>HAADWURDEN</p>	

			<p><u>lental/meartal, ek ûnregelmjittige foarmen</u> dak-dakken, fleantúch-fleantugen, hagehagen, trijehoeke-trijehoeken</p> <p><u>De nammen fan gewoane foarmen:</u> Dit is in fjouwerhoeke. Dat is in sirkel (nochris)</p>	
11	A2.2	<p>HAADWURDEN <u>Muzykynstruminten:</u> tromme, gitaar, piano, fioel <u>Famyljeleden</u> (nochris) bernsbern, pake-/bepesizzer.</p> <p>PERSOANLIKE EN BESITLIKE FOARNAMWURDEN (nochris)</p> <p>BYWURDEN (nochris)</p> <p>BYNWURDEN (nochris)</p>	<p>TIIDWURDEN <u>Altyd of by in bepaalde gelegenheid</u> Us omke spilet fioel op har jierdei. Sy pianospilet har hiele libben al.</p> <p><u>It modale tiidwurd 'kinne':</u> Hy kin gitaarspylje. Sy kinne itensiede.</p> <p>BYNWURDEN omdat, en, of, dan, nei't Jan en Marije binne nei ús beppe, omdat sy siik is. Mem fyn read moai, mar se hâldt net fan grien.</p>	
Gearfette	A1.2,A2.1, A2.2			

Groep 7 en 8

Set	rrF-nivo	doelwurden (haadwurden, tiidwurden, lidwurden, persoanlike foarnamwurden, eigenskipswurden, foarsetsels, fraachwurden, bywurden, bynwurden, oanwizende foarnamwurden)	Grammatika en konstruksjes (foarbylden)	Keppeling oan oare lessen en/of aktiviteiten
1	A2.2 Besitlik selsstannich brûkt B1.2 B1.1	<p>HAADWURDEN Klean (nochris +): spikerbroek, swimbroek, reinjas, nachtjak, strik, juwielen, earbellen, earmbân</p> <p>Lichemsdielen (nochris +): tosken, fingers, earmtakken, liif, skonken, knibbels, teannen, pineholle, pinemûle, pine yn 't liif</p> <p>TIIDWURDEN (nochris +): Himmelje, hâlde fan, sjen litte, bliuwe, kuijerje, oan-/útdwaan, ferstrûpe</p>	<p>EIGENSKIPSWURDEN Basis Us heit kocht juster in nije jas. Us mem draacht in nochal rôze mantel.</p> <p>Besitlike foarnamwurd selsstannich brûkt Dy earmbân is Jantsje harres. Dy sokken binne Tseard sines.</p>	
2	A2.2/B1.1 B1.1	<p>HAADWURDEN bisten: flinter, kij, kealtsje, mich, neefke, foks, kikkert, geit, hynder, hin, pykje, baarch, húsdieren, skiep, mûs</p> <p>Fûgels (nochris +): Fisk: (nochris +): goudfisk</p> <p>Fersterkers: nochal, tige, slim</p> <p>Grutte (nochris +)</p> <p>TIIDWURDEN begjinne, ophâlde, brekke, bouwe, keapje, antwurdzje, freegje, sjonge, roppe, skreauwe, skrieme, sizze, prate, sprekke, lústerje, kinne, meie, wolle, sille, moatte, litte, drage, fange, itensiede, bite, ite, hierkjimme boartsje, skjinmeitsje, himmelje, klimme, lûke, dûnsje, ride, gean, rinne, drave, fleane, stean, sitte, lizze, hingje, fiele, sjen, hearre, priuwe, fan bêd komme, op bêd gean, sliepe, jaan, slaan, dwaan, hawwe, hâlde, laitsje, meitsje, graach meie, iepenje, slute, betelje, triuwe, skriuwe, bliuwe, dellizze, sile, telle, (fuort)smite, reizgje, ferstean, lêze, kuijerje, waskje, wurkje</p>	<p>TIIDWURDEN Notiid e-tiidwurden Ik brek de boel ôf. Do boust de muorre op. Hy skriemt om syn mem. Jim fange de miggen.</p> <p>EIGENSKIPSWURDEN Ferlykjend en oertreffend: In geit like grut as in skiep. Dyn goudfisk is net like grou as mines. De parrebeam is de grutste fan alle beammen yn ús tún. Myn pykjes binne lytser as dines.</p>	

3	B1.1	<p>HAADWURDEN <u>Telwurden</u> (nochris +) santich, tachtich, njoggentich, hûndert, tûzen <u>Mingd guod</u> (nochris +) fototastel, mearke, wille, spûk, hobby, kaai, ûle, bûse, presintsje/kado, sân, sânkastiël, skelp, dia, snieman, skommel, Skitrend!! <u>Boartersguod</u> (nochris +) ballon, kastiël, tromme, (kompjûter)spultsje, soldaatsjes, teddy-bear</p>	<p>BEPALERS FAN OANTALLEN <u>Hoefolle, in soad/protte, net folle:</u> Hoefolle tydskriften hasto? Ik ha in soad/in protte tydskriften! Hasto in soad/in protte broers? Ik ha net folle broers. Hy hat folle mear broers.</p>	
4	A2.2/B1.1	<p>HAADWURDEN <u>Famyljeleden</u> (nochris +) buorman/-frou/-lju <u>Beroppen</u> (nochris +) (fuotbal)spiler, akteur, artyst, sakeman/-frou, toskedokter, dokter, greidboer, brânwachtman/-frou, fisker, ferpleechkundige, postrinner, heechlearaar, dûmny, siktaris, winkelfeint/-help, masinist, sjoffeur, bistedokter, betsjinner</p> <p>EIGENSKIPSWURDEN <u>Gefoelens</u> (nochris +) liik, opwûn, sin oan iten, iensum, benaud, slûch, siik, út de skroeven, sinnich <u>Oars</u> (nochris +) betûft, noflik, opwinend, freonlik, grappich, goed, geweldich, nijsgjirrich, aardich, gelokkich, ûndogensk, soarchsum, ferskrklik, waarm, treflik</p> <p>TIIDWURDEN begjinne, ophâlde, brekke, bouwe, keapje, antwurdzje, freegje, sjonge, roppe, skreauwe, skrieme, sizze, prate, sprekke, lústerje, kinne, meie, wolle, sille, moatte, litte, drage, fange, itensiede, bite, ite, hierkijme boartsje, skjinmeitsje, himmelje, klimme, lûke, dûnsje, ride, gean, rinne, drave, fleane, stean, sitte, lizze, hingje, fiele, sjen, hearre, priuwe, fan bêd komme, op bêd gean, sliepe, jaan, slaan, dwaan, hawwe, hâlde, laitsje, meitsje, graach meie, iepenje, slute, betelje, triuwe, skriuwe, bliuwe, dellizze, sile, telle, (fuort)smite, reizgje, ferstean, lêze, kuijerje, waskje, wurkje</p>	<p>TIIDWURDEN <u>Notiid je-tiidwurden</u> Wy freegje dy om by ús te iten. Boartest do noch mei poppen? Sy dûnset de hiele jûn. Jim laitsje ek om alles. Jo reizgje mei de trein nei Ljouwert.</p> <p>BASISEIGENSKIPSWURDEN: Myn suster hat in âld hûs. Myn freondin is hiel leaf.</p> <p>FOARSETSELS <u>troch, tsjin, boppe, nêst:</u> De greidboer wurdt troch it waar oerfallen Hy is tsjin de beam oan riden. De plysje wennet boppe it buro. De learaar stiet nêst it boerd.</p>	
5	A2.2/B1.1	<p>HAADWURDEN <u>Jiertiden:</u> maitiid, simmer, hjerst, winter <u>Tiidsútdrukkingen</u> (nochris +)</p>	<p>BYWURDEN <u>oait, noait, lyn, noch, krekt:</u> Seis jier lyn gong ik nei Parys ta. Wy swimme noait yn the winter.</p>	

		nije wike, lêsten, moandei in wike	Wytse koe noch krekt op 'e tiid de trein helje.	
6	A2.2/B1.1	<p>HAADWURDEN Iten, itenstiden en drinken (nochris +) kofjemolke, rjemme, wyn, bier Fruit (nochris +) kokosnú, druven, meloen, ananas Griente (nochris +) reade koal, brune beannen, sipels, spinaazje</p> <p>TIIDWURDEN begjinne, ophâlde, brekke, bouwe, keapje, antwurdzje, freegje, sjonge, roppe, skreauwe, skrieme, sizze, prate, sprekke, lústerje, kinne, meie, wolle, sille, moatte, litte, drage, fange, itensiede, bite, ite, hierkjimme, boartsje, skjinmeitsje, himmelje, klimme, lûke, dûnsje, ride, gean, rinne, drave, fleane, stean, sitte, lizze, hingje, fiele, sjen, hearre, priuwe, fan bêd komme, op bêd gean, sliepe, jaan, slaan, dwaan, hawwe, hâlde, laitsje, meitsje, graach meie, iepenje, slute, betelje, triuwe, skriuwe, bliuwe, dellizze, sile, telle, (fuort)smite, reizgje, ferstean, lêze, kuierje, waskje, wurkje</p>	<p>TIIDWURDEN HELPTIIDWURDEN MEI MULWURD E-TIIDWURDEN It famke hat de soldaatsjes teld. Ik ha noch noait mei him praat.</p> <p>Besitlike foarnamwurd selsstannich brûkt Dat slaadsje is Rikst harres. Dy druven binne mines.</p>	
7		TIIDWURDEN (nochris)	<p>TIIDWURDEN Befeljend: Helje de krante op. Lis de pinne del.</p>	
8	A2.2/B1.1	<p>HAADWURDEN Lannen: Amearika, Belgje, Ingelân, Frankryk, Dútslân Tún: grûn, gersfjild, blêden, roas, koweblomke, hynstebloom Keuken: briedpanne, pankoekspanne, board, sleef, leppel, foarke, mês, beker, kuolkast, oven Waar: wolkens, berûn, kâld, kjeld, mist, dizich, hyt, twirre, rein, reinbôge, loft, snie, snije, sinne, sinneskynwaar, storeine, wyn, stoarm</p>		
9	A2.2/B1.1		<p>TIIDWURDEN Doetiid e-tiidwurden Hy kjimde it hier foar de spegel. Do pratest my juster wat tefolle. Ik boude fan de stientsjes in kastiel. Sy kaptten ferline jier de grutte beam om.</p>	

10	B1.1		HELPTIJDWURDEN MEI MULWURD JE-TIJDWURDEN Hast do dy lekkere sûkelade al probearre?	
Gearfette	A2.2 – B1.1			